

Sygn. akt VIII Ca 150/13

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Jadwiga Siedlaczek SSO Ilona Dąbek
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 maja 2013 r.

sprawy z wniosku **K. K.**

z udziałem (...) **Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.**

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Brodnicy VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego w Golubiu-Dobrzyniu

z dnia 29 stycznia 2013 r.

sygn. akt VI Ns 41/13

p o s t a n a w i a :

1. **zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:**

a) **uchylić punkt 2 (drugi) zaskarżonego postanowienia;**

b) **zmienić punkt 3 (trzeci) i 4 (czwarty) w ten sposób, że zasądzić od wnioskodawcy K. K. na rzecz uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;**

2. **oddalić apelację w pozostałej części,**

3. **ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie w postępowaniu odwoławczym.**

Sygn. akt VIII Ca 150/13

UZASADNIENIE

K. K. wniosł o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu na należącej do niego nieruchomości położonej w miejscowości G., obejmując działki geodezyjnej nr (...), KW (...). W toku postępowania uczestnik (...) S.A. podniósł zarzut zasiedzenia tej służebności.

Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy w Brodnicy:

1. oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu,
2. stwierdził, że (...) S.A. z siedzibą w W. nabyły z dniem 1 stycznia 2002 r. przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą o treści służebności przesyłu związaną z napowietrzną linią elektroenergetyczną wysokiego napięcia 400 KV, obciążającą nieruchomość położoną w miejscowości G., oznaczoną na wypisie z rejestru gruntów jako działki o numerach geodezyjnych (...), dla której urządzona jest księga wieczysta KW (...),
3. zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 2417 zł tytułem zwrotu zastępstwa procesowego,
4. kosztami opłaty sądowej obciążył wnioskodawcę.

Podstawą tego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne: opisana wyżej nieruchomość jest własnością wnioskodawcy, uczestnik jest właścicielem przebiegającej na nią linii elektroenergetycznej, wybudowanej 11 października 1977 r. o zatwierdzeniu dla Zakładu (...) w T. (poprzednik prawnego uczestnika) planu realizacyjnego przebiegu szczegółowo opisanej linii napowietrzanej Lina została wybudowana na podstawie decyzji z dnia 9 czerwca 1978 r., wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczeń, dotyczącej zezwolenia na wejście na grunty w celu założenia, przeprowadzenia i utrzymania na nieruchomościach prywatnych obiektów energetycznych. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał na podstawie art. 292 k.c., że poprzednik wnioskodawcy był posiadaczem służebności objętej wnioskiem zaś posiadanie nabył w dobrej wierze, który upłynął w dniu 1 stycznia 2002 r. pod rządami art. 172 k.c. w brzmieniu nadanym nowelizacją z 1 października 1990 r.

Wnioskodawca złożył apelację od powyższego postanowienia, zarzucając naruszenie:

1. art. 332 § 1 k.p.c. przez niezastosowanie
2. art. 285 § 2 k.c. poprzez niezastosowanie
3. art. 285 § 1 k.c. w zw. z art. 305¹ k.c. przez niewłaściwą interpretację
4. art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 609 k.p.c. poprzez wydanie orzeczenia bez właściwego wniosku
5. art. 610 § 2 k.p.c. poprzez niezastosowanie
6. art. 520 § 2 k.p.c. i art. 98 §1 k.p.c. w zw. z §7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz. 1349 ze zm.).
7. błędy w ustaleniach faktycznych skutkujące wydaniem wadliwego postanowienia.

Nadto wniosł o rozważenie przesłanek nieważności postępowania.

Wniósł o zmianę postanowienia i ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem zgodnie z wnioskiem, bądź o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od uczestnika na jego rzecz kosztów postępowania.

Uczestnik wniosł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja była w części uzasadniona.

Najdalej idący zarzut apelacji dotyczył nieważności postępowania. Skarżący twierdził, że przewodniczący odczytując sentencję odczytał jedynie punkty I i III postanowienia, a tym samym część objęta punktem 2, wobec tego że nie została odczytana, nie uzyskała bytu prawnego. Jednak okoliczności te wynikają jedynie z twierdzeń skarżącego i nie zostały nawet uprawdopodobnione. Z tego względu w opinii Sądu Okręgowego nie ma podstaw do poddawania w wątpliwość tego, że treść protokołu rozprawy oraz orzeczenia odzwierciedla rzeczywisty przebieg postępowania.

Zarzut nieważności oraz podniesiony w jego kontekście zarzut naruszenia art. 332 § 1 k.p.c. były więc nieuzasadnione.

Ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego są prawidłowe, znajdując odzwierciedlenie w zgromadzonych dowodach, i w istocie nie są przez apelującego podważane, mimo formalnego podniesienia takiego zarzutu. Stan faktyczny sprawy sprowadza się do ustalenia, że linia energetyczna przebiega przez działkę wnioskodawcy; okoliczności jej wybudowania oraz określenia podstaw prawnej budowy; przekształceń podmiotowych po stronie przedsiębiorstwa przesyłowego oraz okoliczności nabycia przez wnioskodawcę własności działki. W apelacji żadne z tych ustaleń nie jest kwestionowane.

Zasadny jest zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 609 k.p.c. Bez wątpienia Sąd Rejonowy orzekający w sprawie o ustanowienie służebności jest zobowiązany, w razie podniesienia zarzutu zasiedzenia, badać czy istotnie do zasiedzenia doszło, a pozytywne przesądzenie tej kwestii powinno prowadzić do oddalenia wniosku. Dopuszczalność ustalenia sądu faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie nie budzi wątpliwości w świetle szeregu zbieżnych wypowiedzi sądu najwyższego (m.in. uchwała składu 7 sędziów z dnia 10 lutego 1951 r., ŁC 741/50, OSN 1951, nr 1, poz. 2, , uzasadnienie uchwały z dnia 20 marca 1969 r. III CZP 11/69, OSNCP 1969, z. 12, poz. 210, oraz z dnia 21 października 1994 r., III CZP 132/94, OSNC 1995, nr 2, poz. 35). Jasne jest jednak, że takie stwierdzenie stanowiące przesłankę wydania orzeczenia co do istoty sprawy można znaleźć swój wyraz jedynie w jego uzasadnieniu a nie w sentencji. Orzeczenie o stwierdzenie zasiedzenia mogłoby natomiast nastąpić wyłącznie w odrębnym postępowaniu na podstawie art. 609 § 1 k.p.c.

Przedmiotem wniosku w niniejszej sprawie było ustanowienie służebności, zatem merytoryczne rozstrzygnięcie sądu nie mogło przekraczać jego granic. Wobec tego zamieszczenie w sentencji postanowieniu o ustanowienie służebności, orzeczenia w sytuacji gdy stanowiło ono jedynie przesłankę rozstrzygnięcia sprawy, było niedopuszczalne i stanowiło rażące naruszenie art. 321 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Z tego też względu za nietrafny należy uznać zarzut niezastosowania art. 610 § 2 k.p.c. albowiem gdyż w sprawie niniejszej w ogóle nie było podstaw do stosowania przepisów regulujących przebieg postępowania o stwierdzenie zasiedzenia.

Ustanowienie służebności w drodze orzeczenia sądowego ma charakter konstytutywny. Z uwagi na podniesienie przez uczestnika zarzutu zasiedzenia, konieczne stało się zbadanie, czy służebność nie powstała wcześniej. W sprawie niniejszej Sąd Rejonowy był więc zobowiązany do poczynienia w tej mierze ustaleń i ich oceny z punktu widzenia art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c., względnie w zw. z 305⁽¹⁾ k.c. o ile zasiedzenie nastąpiłoby po 3 sierpnia 2008 r. czyli wejściu w życie przepisów dotyczących służebności przesyłu.

Zasiedzenie służebności gruntowej jest możliwe pod warunkiem, że polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia (art. 292 zd. 1 k.c.). Warunkiem zasiedzenia służebności jest jej nieprzerwane posiadanie przez okres określony ustawą. Terminy zasiedzenia nieruchomości oraz służebności wynosiły, przed nowelizacją kodeksu cywilnego dokonaną ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55 poz. 321) obowiązującą od 1 października 1990 r., 20 lat w przypadku gdy posiadanie zostało uzyskane w złej wierze i 10 lat gdy posiadanie uzyskano w dobrej wierze. Wskutek nowelizacji dokonanej ustawą z dnia z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55 poz. 321) obowiązującą od 1 października 1990 r. terminy te wydłużono

odpowiednio do 30 i 20 lat, a zgodnie z przepisem przejściowym jeżeli przed jej wejściem w życie dotychczasowe terminy zasiedzenia nie minęły, należy stosować przepisy nowe.

Linia energetyczna której dotyczy wnioski została wybudowana w 1982 r. , w ramach inwestycji obejmującej linię elektroenergetyczną 400 kV relacji G. W.. Budowę linii zakończono, zgodnie z twierdzeniami uczestnika, którym wnioskodawca nie zaprzeczył, do 1981 r. w związku z czym o jej posiadaniu (korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia) można mówić niewątpliwie od 1 stycznia 1982 r. Wbrew stanowisku wnioskodawcy, sam fakt przesyłu energii jest wystarczający do uznania, że linia była eksploatowana (wykorzystywana). Można więc mówić o wykorzystywaniu nieruchomości obciążonej, oraz o ograniczeniu jej właściciela nieruchomości w możliwości wykonywania w stosunku do niej określonych działań (art. 285 § 1 k.c.).

W związku z realizacją inwestycji w dniu 29 czerwca 1978 r., Naczelnik Gminy G. wydał w trybie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczeń nieruchomości decyzja nr 8542/3/78 zezwalającą Zakładowi (...) (poprzednikowi prawnemu uczestnika) na wejście na grunty w celu założenia, przeprowadzania i utrzymywania na nieruchomościach prywatnych wg załączonego wykazu, linii energetycznej 40 kV wg wykazu gruntów (k. 39), który obejmował co nie było sporne działkę wnioskodawcy.

Zgodnie z utrwalonym poglądem, także w orzecznictwie tut. Sądu Okręgowego, wejście w posiadanie służebności na podstawie decyzji wydanej w trybie art. 35 cyt. ustawy oznaczało nabycie posiadania w dobrej wierze. Właściciel linii przesyłowej pozostawał bowiem w usprawiedliwionym i trafnym przekonaniu, że przysługuje mu tytuł prawny do ingerencji w sferę własności działki obciążonej w zakresie odpowiadającym treści służebności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r. I CSK 265/08, Lex nr 523632, wyrok SN z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 594/08, Lex nr 510969)

Posiadanie omawianej służebności przed nowelizacją art. 128 k.c. na mocy ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U Nr 3 poz.11), a obowiązującą od 1 lutego 1989 r., a więc w ramach jednolitej własności państwowej biegło na rzecz Skarbu Państwa; zarazem w świetle art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości. (Dz. U. nr 79 poz. 464 ze zm.) grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące w dniu 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych. Wobec tego zgodnie z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 zd. 2 k.c. poprzednik wnioskodawcy, jako następca Skarbu Państwa, mógł doliczyć sobie doliczyć sobie okres posiadania przed 1990 r. przez Skarb Państwa.

W podsumowaniu powyższego należy stwierdzić, że posiadanie zostało nabyte w dobrej wierze, termin zasiedzenia rozpoczął bieg 1 stycznia 1982 r. c. a z uwagi na brak upływu 10 lat przed nowelizacją art. 172 k.c., wynosił 20 lat i upłynął z dniem 1 stycznia 2002 r.

Chybiony jest przy tym zarzut apelacji dotyczący braku prawnej możliwości zasiedzenia służebności przesyłu przez upływem 20 lat od wprowadzenia tej instytucji do kodeksu cywilnego. Wnioskodawca, jak wynika z apelacji, zna stanowisko Sądu Najwyższego dopuszczające stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a jedynie z nim się nie zgadza. Sąd Okręgowy natomiast podziela pogląd Sądu Najwyższego zaprezentowany w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 89/08, Lex nr 458125). Nie można bowiem mieć bowiem wątpliwości, że służebność takiej treści odpowiada co do istoty wymogom z art. 285 k.c., gdyż polega na prawie do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem przedsiębiorstwa przesyłowego. Zastosowaniu art. 285 k.c. do stanów faktycznych sprzed 3 sierpnia 2008 r. nie sprzeciwia się to, że tradycyjna służebność gruntowa powinna być powiązana z konkretną nieruchomością władnącą i mieć na celu zwiększenie jej użyteczności, podczas gdy służebność przesyłu (i odpowiadająca jej treściowo służebność gruntowa) wchodzi w skład przedsiębiorstwa (art. 551 k.c.), a więc jej nabycie w drodze zasiedzenia (tak jak ustanowienie) następuje przez przedsiębiorcę, a nie przez właściciela nieruchomości władnącej. Przy instytucji przesyłu kategoria "nieruchomości władnącej" w ogóle nie występuje, więc oznaczenie takiej nieruchomości jest więc dla ustanowienia lub nabycia przez

zasiedzenie służebności przesyłu niepotrzebne. Tym niemniej wykładnia funkcjonalna art. 285 k.c. przemawia za dopuszczalnością stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej o treści tożsamej ze służebnością przesyłu.

Zarzuty naruszenia art. 285 §1 i 2 k.p.c. oraz art. 305¹ k.c. okazały się zatem bezzasadne. Ustalenie, że poprzednik prawny uczestnika nabył w drodze zasiedzenia służebność, o której ustanowienia domaga się wnioskodawca, przesądziło o bezprzedmiotowości wniosku o ustanowienie służebności i prowadziło do jego oddalenia.

Nie można natomiast odmówić słuszności zarzutowi błędnego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Ponad wszelką wątpliwość sprawę o ustanowienie służebności należy zaliczyć do kategorii spraw "dotyczących służebności" w rozumieniu § 7 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 490), w których stawka zastępstwa procesowego wynosi 240 zł. Sąd Rejonowy nieprawidłowo ustalił wynagrodzenie pełnomocnika przez odwołanie do wartości przedmiotu sprawy tj. na podstawie § 6 rozporządzenia, gdyż ta regulacja znajduje zastosowanie do sprawy rozstrzyganych w procesie.

Wobec przedstawionych rozważań Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie w punkcie 1 oraz zmienił w punkcie 3 i 4 tj. w zakresie kosztów postępowania (art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), oddalił apelację w pozostałym zakresie (art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 §2 k.p.c.) oraz ustalił, że każdy z uczestników poniesienie koszty postępowania za II instancję stosownie do swego udziału w sprawie (art. 520 §1 k.p.c.).